

tekst:
**Jacques
Sentjes**

De Phegeavlinder in Midden-Limburg

De Phegeavlinder is een overdag vliegende nachtvlinder, die bekend staat als een slechte en 'luie' vlieger. Populaties zijn meestal beperkt van omvang en van verplaatsing is nauwelijks sprake. Toch werd in de omgeving van Maasbracht in 1992 een opmerkelijke mobiliteit geconstateerd.

foto: Henkjan Kievit

De Phegeavlinder komt maar op een paar plekken in Nederland voor, onder andere in Midden-Limburg en West-Brabant.

De Phegeavlinder (*Amata phegea*) heeft staalblauwe vleugels waarop witte 'vensters' zitten. Op het achterlijf zit een opvallende gele ring. Het is geen goede en zeker geen snelle vlieger. Hij vliegt enkele meters en gaat dan aan een grashalm of plantestengel hangen. De vlinders zijn niet schuw en laten zich gemakkelijk bekijken en fotograferen. Voor vogels hebben de vlinders een vieze smaak. Hun kleur is een waarschuwingskleur; een vogel die eenmaal een Phegeavlinder geproefd heeft, zal er zich geen tweede keer aan vergrijpen.

De rupsen komen in augustus uit het ei. Ze leven van diverse lage kruiden. De half volgroeide rupsen overwinteren in groepen in de dorre vegetatie vlak bij de bodem. In het vroege voorjaar worden ze weer actief en als ze volgroeid zijn verpoppen ze in een met haren doorweven spinsel. De vlinder komt in juni-juli tevoorschijn. Wanneer je in de zomer op zoek gaat naar de vlinders zul je ze vaak langs kruidenrijke bosranden tegenkomen. De rupsen vind je daar echter meestal niet. Mij is opgevallen dat de rupsen al op zonnige dagen in januari massaal liggen te zonnen op dorre bladeren en wel zo'n 50-70 meter het bos in! Ze zijn dan zo'n 1,5 tot 2 cm lang. Het zijn zwarte, dicht behaarde rupsen. De haren zitten in ringen om het lijf heen, met tussen de ringen een smal onbehaard gedeelte. De kop van de rups is bruinrood van kleur.

In Beegden hebben deze rupsen enkele jaren geleden aanleiding gegeven tot enige hilariteit. Begin maart had een jongen uit Beegden duizenden rupsen gevonden op de Beegderhei. De krant werd er bij gehaald en er werd al gesproken van een 'rupsenplaag' (De Limburger, 5-3-1983). Het ging hier echter om een nest rupsen van de Phegeavlinder die na de overwintering van de maart-zon profiteerden.

Verspreiding in Midden-Limburg

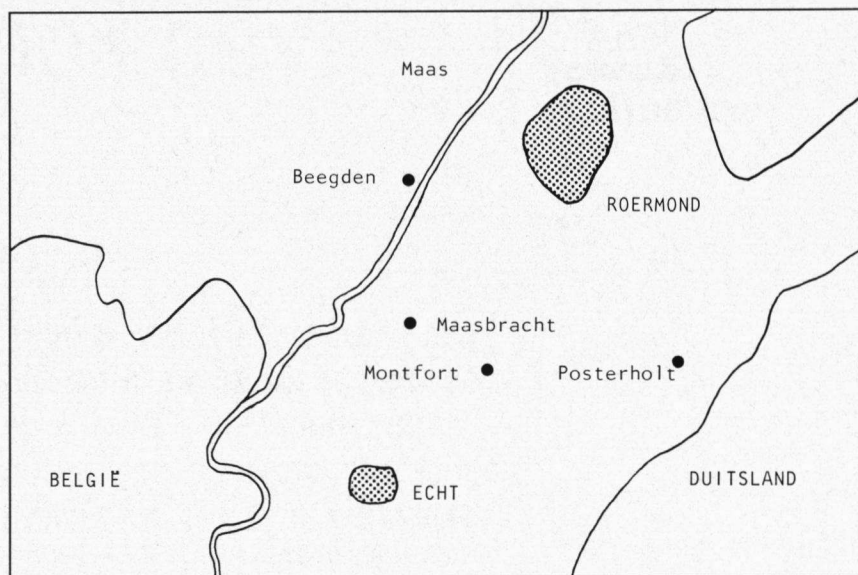
Rond Maasbracht komen twee populaties van de Phegeavlinder voor: één bij Montfort en één (grotere) in Beegden. Buiten deze plekken werden ze nooit waargenomen.

In 1992 gebeurde echter het volgende: op 26 juni bracht een jongen twee vlinders van deze soort mee naar school, die hij twee dagen eerder in het Reigelsbroek te Montfort gevangen had. Ik liet ze zien aan de kinderen van mijn klas. In de pauze al kwam een leerling mij vertellen dat hij zo'n vlinder gevangen had op het schoolplein (in Montfort dus). Ik heb toen aan de leerlingen gevraagd in hun eigen tuin eens op deze vlinders te letten. Toen ik na school thuis kwam, bleek dat de burens in hun tuin ook twee Phegeavinders hadden gezien (mijn huis ligt twee kilometer van de school verwijderd). En verschillende kinderen uit mijn klas vertelden dat ze in de dagen daarna

in hun eigen tuin ook Phegeavlinders hadden gezien. Tot slot liet een vriend uit Posterholt (afstand ongeveer 14 km) me weten dat hij ze daar ook had waargenomen. In de ruim 15 jaar dat ik naar vlinders kijk, heb ik nog nooit meegeemaakt dat deze soort zo'n afstand vliegt. Er is dus iets aan de hand geweest in Midden-Limburg. Deze soort, die tot nu toe zo lokaal voorkwam dat bij vernietiging van het vaak beperkte vlieggebied het voortbestaan van een populatie ernstig bedreigd werd, blijkt meer mobiel te zijn dan we dachten.

Nieuwe populaties?

Natuurlijk ben je benieuwd of deze uitbreiding ook zal leiden tot de vestiging van nieuwe populaties. Het is natuurlijk niet zo dat overal waar je de vlinder ziet het gebied geschikt is als leefgebied voor deze soort. In 1993 zijn verspreid in Midden-Limburg nog enkele exemplaren van de Phegeavlinder waargenomen. Dit jaar is hij jammer genoeg niet meer gezien buiten de twee plekken waar hij al jarenlang vaste populaties heeft. Het zwerfgedrag in 1992 heeft dus jammer genoeg niet tot nieuwe populaties geleid.

Summary

Amata phegea is a day-flying moth and generally known to have a poor mobility. Reports in 1992 from around Maasbracht (province Limburg) showed that specimens had flown a remarkable distance from the original site of the population.